

'תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת יְדֹנָד אֱלֹהֶיךָ בְּשִׁמְחָה'

**'תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת יְדֹנָד
אֱלֹהֶיךָ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרֹב כָּל:**

והדבר תמוה: וכי כל קללות התוכחה רק בגלל העדר השמחה יבואו עליו עונשים כה כבדים? לכן ביאר רש"י פסוק זה שיתאים לדרך הפשט:

רש"י על דברים פרק כח פסוק מז
(מז) מרוב כל – צעור שהיה לך כל טוב:

חידוש האריז"ל בפסוק זה:

שמדובר ביהודי שכן 'עבד את ה', אבל מאחר שלא היתה העבודה מתוך שמחה, זו עצמה סיבה מספקת לכל עונשי התוכחה שבאו עליו.

ביערות דבש ח"ב דרוש ה' ע' עט.

ואם כן יש לנו לשמוח כי השאיר ה' לנו שריד להחיות נשמתינו ולזכותינו בעולם הבא ואיש אשר מניח תפילין ולובש טלית של מצוה הלא ישמח כי זכה להיות בדיוקנא דמלכא קדישא...

וכתב האר"י ז"ל שעהמ"צ דף א' כי ממש רוב הגלות מזה שאין עושים המצוה בשמחה כדכתיב דברים כ"ח תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב וכו'.

**אמנם רבינו בחיי כבר קדמו לאריז"ל
בפרשו כמוהו:**

(מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה – יאשימונו הכתוב בעצדו הסי'ת ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שהייב האדם על השמחה בהתעסקו במלאות, והשמחה במעשה המלאה מלאה בפני עצמו, מלבד השכר שיש לו על המלאה יש לו שכר על השמחה, ועל כן יעניש ככאן למי שעובד עבודה המלאה כשלא עשה בשמחה....

ברם, לדבריו שהיא מצוה בפני עצמה, לא ביאר כלל: היתכן שכל קללות התוכחה יבואו עליו רק בגלל 'מצוה אחת'!?

ביאור בעל התניא

לקו"ת תזריע כג.

והענין ללכאורה משמע אע"פ שעובד אלקים רק שאין העבודה בשמחה וטוב לבב אזי יומשך העונש ועבדת את אויביך וזה אינו מובן:

**כי מפני מה יהא העונש המר הזה מחמת
חסרון השמחה לבד?**

אך הענין כמ"ס כי אדם אין לדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ומחמת זה נמשך העונש

כמ"ס פרק כח

(מה) ויבאו עליך כל הקללות האלה וירדפוך והשיגוך עד השמדך כי לא שמעת בקול ידונד אלהיך לשמר מצותיו וחקתיו אשר צנך:

ואעפ"כ אילו הי' עובד את ה' בשמחה של מלאה הי' גדול כח שמחה זו שמעורר השמחה למעלה כדיכול והיא מבטלת הדינים כו' כי באור פני מלך חיים כו' משא"כ תחת אשר לא עבדת בשמחה כו' נמשך העונש על העוונות אשר אין לדיק בארץ כו' כנ"ל.

משל הרבי על 'הקסדה שנגנבה'

בשיחה על 22 תלמידים שנהרגו ונמצאו 22 מזוזות פסולות בית ספרם

האמנם לאריז"ל 'זכות-היוצרים'?

לכאורה כבר קדמו הרמב"ם

רמב"ם סוף הלכות לולב פרק ח
(יד) מצוה להרבות בשמחה זו [שמחת בית השואבה] ... גדולי חכמי ישראל וראשי

מה קורה מ'תחת' לזה?

וכפי שהמשיל זאת ר' שלמה מראדומסק נ"ע: למלמד שנשכר ע"י יהודי כפרי עבור בנו והוא משנן עמו את הקריאה: איזו אות זו? עונה הילד: גימ"ל! ומה יש תחת הגימ"ל? עונה הילד: קמ"ץ! אז איך קוראים זאת? גו...

ואז שואלו המלמד על האות ה"א: ומה יש תחת הה"א?... שותק הילד ועיניו מבוהלות, עד שסטר לו המלמד: נו, אמור כבר מה יש תחת הה"א?... עד שהודה הילד בגמגום: תחת הה"א מונח הגדי...

[באידיש פירוש המילה היי (דומה לה"א) הוא 'תבן'... והכפרי אבי הילד גנב גדי והחביאו תחת התבן הנקרא 'היי', ולכן חשש הילד לגלות פשעי אביו...]

והנמשל: אמנם העדר השמחה כשלעצמה, לכאורה איננו חטא כה גדול, שהרי עשה את המצוה, אבל - סיים אותו אדמו"ר:

'תחת אשר לא עבדת... בשמחה' -מה מסתתר מ'תחת' לתופעת העדר השמחה? האינד מאושר מהזכות לקיים מצוות הבורא?...

משנה מסכת גיטין פרק ט
(י) בית שמאי אומרים, לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה, ... ובית הלל אומרים, אפלו הקדיחה תבשילו, ... רבי עקיבא אומר, אפלו מצא אחרת נאה הימנה, שנאמר: והיה אם לא תמצא חן בעיני וגו'

אשה שאיננה מקרינה 'שמחה' בחברת בעלה, כל אחרת נאה הימנה...

עצמו באופן פעיל [עקב שחצנותו] שלא 'לצאת מן הכלים' בעבור שמו יתברך.

על כך כתב הרמב"ם ש'ראוי להפרע ממנו', בהוכיחו זאת מדוד שלא חש על כבודו כמלך, ברמזו שלכן באמת מיכל בת שאול אשתו שהוכיחתו על שלא 'מנע עצמו', נפרע המקום ממנה, ש'נמנע ממנה פרי בטן' עד יום מותה.

•

כך גם בעניינינו, מי 'שתקפה עליו שמחתו', כי איננו בדרגת ה'עבודה גדולה', איננו 'מתחייב בנפשו' [לפי הרמב"ם]

אבל מי ש'ישיב ויסירה מליבו' ומונע עצמו מלפזז ולכרכר לכבוד הקב"ה, כי אינו לפי כבודו... הוא זה ראוי 'להפרע ממנו'.

לא כן האריז"ל שחידש שגם מי שקיים המצוות אבל ב'העדר השמחה' בכלל, זו סיבה לכל הקללות שחלו עליו, לא בגלל עצם חסרון השמחה בלבד,

אלא על כרחך כנימוקו של אדמו"ר הזקן לכך בלקו"ת שלעיל, שהעונש הוא על חטאיו הרבים, אבל אילולא היה 'בשמחה' - היתה זו 'קסדת-הגנה' שהיתה 'ממתקת הדינים' ומצילתו מכל הקללות.

החידוש הזה איננו מופיע ברמב"ם!

ועדיין דרוש הסבר מדוע דווקא כוחה של ה'שמחה' להגן מכל הקללות?

הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע:

(טו) השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה גדולה היא וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב

וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו, הוא הגדול המכובד העובד מאהבה

וכן דוד מלך ישראל אמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' בריך רחמנא דסייען:

מדוע א"כ כולם מצטטים זאת בשם האריז"ל?! האמנם אישתמיט להו לצטט דבר בשם אומרו המקורי?

ההבדל בין הרמב"ם לאריז"ל:

אלא הרמב"ם מדגיש חטאו של מי שכן מרגיש 'שמחה גדולה' כגון בעת 'שמחת בית השואבה' [שבה עוסק הרמב"ם],

אלא שנדמה לו שאין זה מכובד לתלמיד חכם כמותו 'לרקד, לספק, לנגן ולשמח', על כן הוא 'מונע עצמו משמחה זו', כלומר, הוא מרסן את